

Månadsbrev

– från Kronofogdens doktorander
mars, 2018

Länge leve byråkratin!

Hej byråkrat!

Doktoranden börjar sitt månadsbrev med att förödmjuka läsaren... eller?

I dagligt tal har "byråkrat" blivit synonymt med stelbent paragrafryttare och "byråkrati" är ett ord vi allt som oftast utbrister i vredesmod när vi upplever oss fast i en oresonlig pappersexercis. Likaså är populärkulturen full av nedsättande framställningar av slöa byråkrater och Franz Kafkas klassiker "Processen" beskrivs ofta som en skildring av den lilla människans hopplösa kamp mot en omänsklig byråkrati. Ragnar Thoursie, som var poet och därefter statstjänsteman, beskrev målande hur byråkraten drev runt i "ämbetsverkets korridorsdjungel" och hur dennes "obesvärade sätt att röra sig" liknade elefantens. Och, som för att ytterligare sparka på den redan liggande, undrade Thoursie vad byråkraten egentligen utträttat till samhällets nytta "*när visaren står på halv fem och han mödosamt reser sig ur sin vippstol?*".

Trots allt detta väljer alltså doktoranden att gladeligen hälsa dig, ärade läsare, med beteckningen "byråkrat". Har det slutligen slagit slint efter år av akademiskt hårklyveri? Har doktoranden trillat ner från sitt elfenbenstorn och slagit i huvudet? Eller finns det faktiskt något att beakta och värna om i byråkratin? Något som delvis tappats bort i ett myller av negativa förknippningar. Låt oss, i alla fall för ett ögonblick, glömma alla inlärdade associationer och med klara ögon tittat närmare på konceptet *byråkrati*.

Vill vi närma oss byråkratins kärna måste vi ovillkorligen nämna den tyske sociologen Max Weber som i början av 1900-talet sammanfattade den byråkratiska organisationsmodellen och dess principer; en funktionell uppdelning av arbetet, en hierarkisk organisering, en utpräglad specialisering och anställda med utbildning och kompetens inom sitt område. Arbetet i byråkratin genomfördes, enligt Weber, helt utan inslag av personliga motiv och intressen och allt beslutsfattande grundade sig i lagar, regler och arbetsbeskrivningar.

(Det är viktigt att påpeka att Weber beskrev en abstrakt "idealtyp" och att empiriska studier påvisat att det finns få renodlade byråkratier. De flesta byråkratier är snarare hybridformer).

Är du byråkratikritiker kanske du känner att den ovan beskrivna weberska definitionen av byråkratin endast gett dig vatten på din kvarn. Kanske tänker du att doktoranden nu inte bara förödmjukat dig genom den där inledande hälsningsfrasen, utan även i sitt försvarstal till byråkratin lyckats med konststycket att först damma av en gammal tysk sociolog och sedan ge en definition som bara förstärker bilden av byråkraten som en avhumaniserad tjänsteman som "bara lyder order". Men vänta, ge mig några få rader till för att utveckla mitt resonemang.

För visst finns det kanske en risk att byråkratin ger näring åt viss stelbenthet. Likafullt finns det i konceptet också en kärna innehållandes värderingar och principer som den offentliga verksamheten inte får tappa bort i ett tidevarv där marknadsinspirerade reformer ibland tolkas som "anti-byråkrati". Givetvis är det av stor vikt att fortsätta arbetet med att förbättra service och användarvänlighet (inte minst för den ökade tilltro och tillit till staten som detta genererar). Men, vill jag påstå, vägen till den moderna offentliga sektorn går inte via byråkratins borttynande, utan snarare genom att lyfta fram de goda värderingar och principer som finns inbyggda i den byråkratiska organisationsformen. Service, kundnöjdhet och flexibilitet må vara ytterst relevanta mått för den offentliga organisationen, och här går säkert att lära av marknadsorganisationer, men likafullt måste vi beakta demokrati, rättssäkerhet och budgethållning – den byråkratiska organisationsformens paradgrenar.

Så leve den byråkratiska hybriden; den moderna offentliga organisationen!

Med vänlig hälsning

Henrik Edlund (doktoranden med en fot i byråkratin)

PS. För er som fortfarande känner er förnärmade av hälsningsfrasen ber jag djupast om ursäkt och bjuder på några lästips:

Franz Kafka "Processen"

Ragnar Thoursie "Elefantsjukan"

Paul du Gay "In praise of bureaucracy"

Alexander Styhre "Byråkrati – teoretiker, kritiker och försvarare"

Charles T. Goodsell "The case for bureaucracy"

Johan P. Olsen "Maybe it is time to rediscover bureaucracy"